

Број/Број: 03/02-50-3-699/10
Сарајево/Сарајево, 29. 7. 2010.

IZVJEŠĆE

o održanoj konferenciji akademske zajednice BiH o temi "Akademska zajednica Bosne i Hercegovine o demokratskom nadzoru obavještajno-sigurnosnih službi u BiH"

Sukladno Radnom planu za 2010. godinu i u organizaciji Zajedničkog povjerenstva za nadzor nad radom OSABiH, u Parlamentarnoj skupštini BiH je dana 15. 6. 2010. održana konferencija akademske zajednice BiH o temi:

"Akademska zajednica Bosne i Hercegovine o demokratskom nadzoru obavještajno-sigurnosnih službi u Bosni i Hercegovini"

Konferencija je održana u sklopu donatorskog projekta Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške – Norveškog instituta za međunarodne odnose – NUPI. Zajedničko povjerenstvo provodi ovaj projekt s ciljem jačanja praksi demokratskog nadzora nad obavještajno-sigurnosnim sektorom u BiH.

Kao jedan od prioriteta u svome radu Povjerenstvo je identificiralo uspostavljanje suradnje s relevantnim predstavnicima akademske zajednice BiH. Tijekom mandata Zajedničko povjerenstvo je na sve seminare, okrugle stolove i konferencije koje je organiziralo pozivalo predstavnike akademske zajednice kao goste predavače.

Članovi Zajedničkog povjerenstva pokazali su poseban interes za skupove na kojima su vođene kvalitetne rasprave o praksama demokratskog nadzora nad obavještajno-sigurnosnim sektorom. Predstavnici akademske zajednice aktivnim su sudjelovanjem dali značajan doprinos pronalaženju kvalitetnih rješenja za unapređenje praksi nadzora u BiH. U tim prilikama uvaženi profesori potvrdili su značaj rasprava obavljajući svoju funkciju akademskog evaluacijskog subjekta.

Cijeneći vrijednost jačanja angažmana šire akademske zajednice zajedno s njenom studentskom populacijom, Zajedničko povjerenstvo organiziralo je potkraj prošle godine tri rasprave o demokratskom nadzoru obavještajno-sigurnosnih službi sa studentima i profesorima domaćinima u Banjoj Luci, Zenici i Sarajevu. Rasprave sa studentima, prve takve vrste, upriličene o pitanjima demokratizacije obavještajno-sigurnosnog sustava u BiH, potvrdile su da najveći potencijal za afirmiranje demokratskih vrijednosti u našem društvu nosi studentska populacija.

Pri kraju četverogodišnjeg mandata Povjerenstvo namjerava s eminentnim predstavnicima akademske zajednice BiH osvrnuti se na postignute rezultate, buduće izazove, te načine djelovanja koje će biti neophodno poduzeti kako bi se unaprijedile teorija i praksa demokratskog nadzora nad obavještajnim radom.

Akademska zajednica nije samo izvor znanja nego i mjerodavan čimbenik za procjenu postojećih praksi i njihovog razvojnog potencijala.

U ovim poslovima veoma je važna međusobna suradnja svih elemenata društva, a to su prije svega: sudovi, izvršna vlast, stanovništvo, mediji, akademska zajednica, međunarodni faktor u BiH i druga tijela.

Koordinacija i suradnja svih ovih subjekata predstavlja i preduvjet za obavljanje poslova na ovim veoma osobitim područjima.

Osobite su stoga što su to službe koje prikupljaju tajne podatke. U obavljanju ovih poslova one moraju poštivati vladavinu zakona, ljudska prava i temeljne slobode.

Na konferenciji su sudjelovali predstavnici fakulteta i drugih obrazovnih ustanova, te međunarodnih organizacija u BiH čiji je rad vezan za pitanja demokratskog nadzora obavještajno-sigurnosnog sektora, i to:

U ime Zajedničkog povjerenstva za nadzor nad radom OSABiH

1. Mirko Okolić, predsjedatelj,
2. Drago Ljubičić, član,
3. Slavko Jovičić, član, i
4. Zoran Koprivica, član,

Veleposlanstvo Kraljevine Norveške u BiH

1. NJ. E. Jan Braathu, veleposlanik,

Obavještajno-sigurnosna agencija BiH

1. Goran Nović, voditelj Centra za obuku,
2. Alen Kristić, stručni suradnik,

Fakultet za sigurnost i zaštitu Banja Luka

1. prof. dr. Dragomir Jovičić
2. doc. dr. Dragomir Keserović

Univerzitet u Tuzli – Pravni fakultet

1. prof. dr. Izudin Hasanović

Univerzitet Istočno Sarajevo – Pravni fakultet

1. dr. Goran Marković, viši asistent,
2. mr. Sanja Golijanin, asistent,

Univerzitet u Bihaću – Pravni fakultet

1. doc. dr. Nevzet Veladžić

Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Sarajevo

1. prof. dr. Mirsad Abazović
2. prof. dr. Lada Sadiković

Pravni fakultet Zenica

1. doc. dr. Adnan Duraković

Pravni fakultet Sarajevo

1. prof. dr. Borislav Petrović
2. viši asistent Amila Ferhatović

Fakultet političkih nauka Sarajevo

1. prof. dr. Zarije Seizović

Visoka škola unutrašnjih poslova Banja Luka

1. mr. Goran Amidžić, direktor,

Policajska akademija Sarajevo

1. Taib Spahić, ravnatelj,

Studenti Pravnog fakulteta i Fakulteta političkih nauka u Sarajevu

OESS

1. Dušan Zoller, voditelj Sekcije za odnose s parlamentima,
2. Lejla Hadžiahmić, IRU OESS,

OHR

Johanes Vricki.

U ime Povjerenstva, skupu se obratio Drago Ljubičić, član Povjerenstva.

Tom je prigodom izrazio zadovoljstvo što su se predstavnici akademske zajednice – dekani fakulteta, sveučilišni profesori u BiH i predstavnici drugih institucija – odazvali pozivu da nazoče ovoj konferenciji. Također se zahvalio Nj. E. Janu Braathuu, veleposlaniku

Kraljevine Norveške u BiH, koji se nesebično zalagao za pomoć Povjerenstvu u osiguranju određenih finansijskih sredstava kako bi se njegove aktivnosti utvrđene Radnim planom u cijelosti realizirale kao i sudjelovanjem u radu skupova koje je ono organiziralo.

Nakon obraćanja Drage Ljubičića skupu se obratio Jan Braathu, veleposlanik Kraljevine Norveške u BiH.

Čestitao je Povjerenstvu na njegovom aktivnom i profesionalnom radu i naporima u provođenju nadležnosti. Naglasio je da profesionalizam Povjerenstva svjedoči o njegovoj želji za revizijom ostvarenih rezultata, razgovorom o budućim izazovima i s teoretskog i s akademskog gledišta, ali i s praktične točke gledišta. Sve demokratske zemlje trebaju obavještajne službe koje bi štatile državne institucije i demokratski način života. One postoje da bi služile građanima. Iskustva u mnogim zemljama pokazala su da demokratska društva ovise o sustavu kontrolnog mehanizma, dakle od jednog institucionalnog sustava nadzora i demokratske kontrole. Obavještajno-sigurnosne službe moraju imati potporu javnosti kako bi bile legitimne i kako bi mogle pridonijeti i obavljati dužnosti i funkcije radi kojih su osnovane. Trebaju surađivati i na međunarodnoj razini i s domaćim institucijama i građanima. Jedan od oblika suradnje je i suradnja s akademskom zajednicom, jer je ona jezgra znanja. Akademaska zajednica ima veliku odgovornost da doprinese informativnoj i konstruktivnoj javnoj raspravi o ulozi obavještajnih i sigurnosnih agencija, rekao je veleposlanik Braathu.

Nakon uvodnih obraćanja nastavljen je rad prema utvrđenom planu, kako slijedi:

Panel 1.

"Demokratski nadzor nad obavještajno-sigurnosnim agencijama"

Moderator: prof. dr. Lada Sadiković

U uvodnom je obraćanju prof. dr. Sadiković istaknula da obavještajne službe rade tajno te da je priroda njihovih poslova u neskladu s načelima demokratskog društva. Naime, u obavljanju svojih poslova mogu doći do određenog zadiranja u ljudska prava i slobode. Europska tradicija i europsko naslijeđe predviđaju tri čimbenika, i to: da svako takvo djelovanje mora biti apsolutno utemeljeno na zakonu, svako takvo djelovanje mora biti opravdano legitimnim ciljevima, a to je u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, javnog poretka, zaštite zdravlja, zaštite morala, zaštite i sprečavanja širenja povjerljivih informacija i drugo. U vezi s tim se postavlja pitanje na koje u raspravi na ovoj konferenciji treba dati i odgovor - da li se i na koji način uspostavlja ravnoteža između interesa pojedinca i interesa države, dakle zaštite demokratskog poretka?

Tema: "Obavještajno-sigurnosna agencija BiH, pet godina od nastanka", izlagač: Alen Kristić, stručni suradnik u OSABiH

Prvi dio izlaganja odnosio se na obavještajno-sigurnosne službe u demokratskim društvima, a drugi o nastanku i ulozi Obavještajno-sigurnosne agencije BiH. Obavještajno-

sigurnosne službe čine bitan instrument zaštite nacionalne sigurnosti pojedinih država. Govoriti danas o obavještajno-sigurnosnim službama znači govoriti o obavještajno-sigurnosnim službama u demokratskim društvima, imajući u vidu da način na koji se ostvaruje zaštita nacionalne sigurnosti i ustavnog poretka najneposrednije odražava stupanj demokracije u jednom društvu. Izazov za obavještajno-sigurnosne službe u demokratskim društvima nameće pitanje – kako učinkovito zaštititi nacionalnu sigurnost i pritom poštovati ljudska prava? Ograničenja temeljnih ljudskih prava u svrhu zaštite nacionalne sigurnosti nisu sporna, ali pod uvjetom da sredstva kojima obavještajno-sigurnosne službe ograničavaju određena ljudska prava budu razmjerna potencijalnoj opasnosti koja se tim ograničenjem želi spriječiti. Sredstva moraju biti određena zakonom i temeljiti se na nužnosti zaštite nacionalne sigurnosti, temeljnih prava i sloboda drugih ljudi u demokratskom društvu. U vezi s tim, njihove aktivnosti moraju biti zakonite i u korist nacionalnog interesa, te se temeljiti na odluci suda.

Alen Kristić osvrnuo se na nastanak i formiranje Obavještajno-sigurnosne agencije BiH kao jedinstvene državne službe. Upoznao je nazočne s nadležnostima Agencije. Osvrnuo se na rad i aktualne izazove koji stoje pred Obavještajno-sigurnosnom agencijom BiH. Rekao je da je OSABiH jedna od bitnih institucija sigurnosnog sustava u BiH. Bitno je istaknuti da je u proteklome razdoblju OSABiH prepoznata kao vjerodostojan partner na međunarodnom planu te i na području bilateralne suradnje s drugim partnerskim službama. Na kraju je zaključio da će OSABiH profesionalno nastaviti obavljati svoje dužnosti sukladno zakonu i drugim propisima. Za šest godina potvrdila je opravdanost svoga postojanja, zauzevši odgovarajuće mjesto u borbi protiv sigurnosnih rizika i prijetnji.

Tema: "Suvremeni izazovi demokratskog nadzora nad obavještajnim sektorom" – izlagač: Dušan Zoller, OESS

Prezentacija se odnosila na izazove koji stoje pred povjerenstvima za nadzor nad radom obavještajno-sigurnosnih službi, vrste kontrola nadzora, primjere praksi iz zemalja Europske unije i SAD-a, izradu Zakona o parlamentarnom nadzoru, te izobrazbu članova Povjerenstva i stručnog kadra.

Nakon izlaganja uslijedila je rasprava u kojoj su sudjelovali: prof. dr. Lada Sadiković, Dušan Zoller, Alen Kristić, Johannes Vricki, prof. dr. Borislav Petrović, prof. dr. Izudin Hasanović, prof. dr. Mirsad Abazović i Drago Ljubičić.

U raspravi je izneseno da su brojni suvremeni izazovi i problemi koji prate demokratski nadzor nad obavještajnim službama u demokratskim državama. Jedan od njih je i nepostojanje strategije nacionalne sigurnosti, odnosno zakona o nacionalnoj sigurnosti. Obavještajno-sigurnosne službe pod utjecajem su i nadzorom vladajućih političkih elita. One imaju policijske ovlasti. Prisutno je i kršenje ljudskih prava, posebice političkih, prava na ljudsko dostojanstvo i dr. U vezi s tim je neophodno donijeti strategiju nacionalne sigurnosti. Platforma o obavještajno-sigurnosnoj politici kao strateški planski akt OSABiH treba biti donesena na vrijeme, jer na temelju nje OSABiH donosi svoje operativne planove.

Panel 2.

"Akademska zajednica o nadzoru obavještajnih službi"

Moderator: prof. dr. Mirsad Abazović

Tema: "Zaštita ljudskih prava i sloboda od nelegalnog djelovanja obavještajnih službi" – izlagač: prof. dr. Mirsad Abazović

Ljudska prava i slobode kao i rad obavještajno-sigurnosnih službi propisani su zakonima koji proizlaze iz Ustava. Često se postavlja pitanje jesu li ljudska prava i slobode apsolutni i nedodirljivi. Država koja štiti ljudska prava i slobode može se pojaviti i kao kršitelj tih prava i sloboda u određenim situacijama. Gdje je granica između legalnog i legitimnog suspendiranja ljudskih prava pojedincima i određenim skupinama? Bitno je pronaći ravnotežu između zaštite ljudskih prava i slobode građanina i onoga što država radi za i u ime građanina. Građanin je svoj dio suvereniteta prenio na državu i želi ga ostvarivati u punom kapacitetu. Obavještajno-sigurnosne službe moraju raditi u skladu sa zakonom, ali je prvenstveno većina njihovih poslova tajna. Zlouporebe u ovim poslovima nastaju kada se službe izdvoje iz sustava, kad se ne ponašaju u skladu sa zakonom. Sve dok se službe ponašaju u skladu sa zakonom, tj. kada postoji naredba nadležnog tijela za njihovo djelovanje, ne možemo govoriti o zadiranju u privatna prava i slobode. U njihovim poslovima ne može se izbjeći svaka zlouporeba sloboda i prava, imajući u vidu da su to tajne službe i da se koriste ilegalnim sredstvima. Međutim, to je potrebno svesti na najmanju moguću mjeru. Zadaća parlamentarnih povjerenstava koja provode nadzor nad obavještajno-sigurnosnim službama jest da to rade kontinuirano, da utvrde rade li službe u skladu s pravnim sustavom, jesu li se izdigle iznad tog sustava, je li došlo do kršenja ljudskih prava, jesu li sredstva korištena u skladu sa zakonom. Da bi izvršavale svoje zadaće, obavještajne službe moraju biti depolitizirane i deideologizirane. Depolitizacija i deideologizacija moraju se provesti kako bi služba bila profesionalizirana i učinkovita u obavljanju svoje primarne funkcije. Obavještajna služba ne smije izmišljati probleme i prijetnje, jer je upravo to potpuno oprečno zaštititi ljudskih prava i temeljnih političkih sloboda. Istodobno obavještajna služba ne smije minimizirati probleme, jer je to atak na ljudska prava i slobode. Zatim je potrebna stalna izobrazba zaposlenika, ali ne izobrazba u vezi s tim što je zanat, što je profesija, nego sa stajališta kako funkcionira i za koga funkcionira. Potrebna je i prekogranična suradnja koja se mora razvijati prema razini sigurnosnih rizika. Potrebno je razvijati sigurnosnu kulturu kao dio opće kulture u društvu. Tu iznimnu ulogu ima akademska zajednica. Zatim treba imati vjeru u civilno društvo i medije u senzibiliziranju javnosti o radu obavještajnih službi, pružati pomoć obavještajnim službama u kooperativnom smislu. Društvena zajednica treba imati svijest o tome da je to njena služba i u njenom interesu.

Prof. dr. Mirsad Abazović u svome je izlaganju govorio i o sigurnosnim prijetnjama.

Nakon izlaganja uslijedila je rasprava u kojoj su sudjelovali: prof. dr. Lada Sadiković, Alen Krstić, Nevzet Veladžić i Dušan Zoller.

Tema: "Sudjelovanje akademske zajednice u reformskim procesima", izlagač: docent Adnan Duraković

Akadska zajednica može pridonijeti nacionalnoj sigurnosti odnosno obavještajno-sigurnosnom djelovanju. Uključivanje akademske zajednice smanjuje mogućnosti kompromitiranja obavještajno-sigurnosnih službi o određenim pitanjima, naročito kada se radi o odnosu prema javnosti koji je važan. Obavještajna zajednica ima potrebu za talentima, a akademska je zajednica njihov rasadnik. Akademska zajednica može pridonijeti razumijevanju znanja i metodologije te ključnih sigurnosnih, ekonomskih, političkih i tehnoloških pitanja. Oni imaju stručnjake iz tog područja koje obavještajna zajednica nema niti ih može imati, nema ni kapaciteta za njihovo školovanje. Nužno je uspostaviti institut koji će biti poveznica između akademske zajednice i obavještajnih službi. Uspostavom instituta manje se kompromitiraju i akademska i obavještajna zajednica, a javnost je zastupljena kroz publiciranje knjiga, seminara, rasprava i dr. Na taj način uspostavlja se protok informacija, demistificira se tajnost rada obavještajnih službi, a s druge se strane može raditi na zajedničkim programima, studijskim programima fakulteta i sveučilišta bitnih za nacionalnu sigurnost. Akademska i obavještajna zajednica trebaju surađivati. Kontakti se ogledaju u tome što se predstavnici obavještajne zajednice školuju u akademskoj zajednici, i tu postoje osobni kontakti članova akademske i obavještajne zajednice. Institucionalna suradnja ogleda se kroz studijske grupe, studije sigurnosti, institute, istraživanje i izobrazbu, bilo da su ona unutar fakulteta ili da se koriste stručnjaci iz akademske zajednice. U vezi s tim, obavještajna zajednica ima potrebu za kadrovima s jakim policijsko-obavještajnim, istražnim i personalnim karakteristikama za obavještajni rad. Sustavan pristup ogleda se kroz uspostavljanje studijskih programa. Akademska zajednica ima ogroman potencijal za izradu strateških analiza odnosno prikupljanje strateških podataka. Obavještajna služba ne smije koristiti suradnju s akademskom zajednicom u prikupljanju pojedinačnih i individualnih podataka, nego samo strateških podataka za koje ona ima interes. Obavještajna zajednica mora, u suradnji s akademskom zajednicom, definirati metodologiju kakvu želi razvijati akademska zajednica. Doprinos akademske obavještajnoj zajednici može prije svega biti u razvoju bolje uprave u obavještajnom sektoru za razvoj boljeg i otvorenijeg okruženja s ciljem razumijevanja pitanja bitnih za obavještajne službe.

Nakon izlaganja otvorena je rasprava u kojoj su sudjelovali: Alen Krstić, prof. dr. Lada Sadiković, prof. dr. Mirsad Abazović, Adnan Duraković, Emsad Dizdarević, Nevzet Veladžić i Dušan Zoller.

Panel 3.

"Modaliteti suradnje u izgradnji suvremene obavještajne službe i učinkovitog demokratskog nadzora"

Moderator: prof. dr. Zarije Seizović

Tema: "Proces obuke i obrazovanja u OSABiH" (Projekti suradnje s akademskom zajednicom), izlagač: Goran Nović

Goran Nović govorio je o organiziranom načinu obuke zaposlenika Centra za obuku OSABiH. Nakon reforme obavještajnog sektora bilo je neophodno izraditi odgovarajuće programe obuke, zatim osigurati materijalne i tehničke pretpostavke kako bi obuka počela. Struktura zaposlenika bila je raznolika – od bivših pripadnika policije, vojnih struktura,

sigurnosnih i drugih agencija. U dosadašnjem razdoblju nisu bili u prilici ostvariti značajnu komunikaciju s akademskom zajednicom, te su bili prisiljeni tražiti asistenciju i pomoć stručnjaka. Za uspješnu obuku neophodan je općedruštveni proces u kojemu je obuka permanentno osobno obrazovanje i usavršavanje. Uspjeli su razviti određene projekte suradnje s akademskom zajednicom, i to uz pomoć Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške, na temelju kojih su dobili financijsku potporu za stipendiranje 20 mladih zaposlenika OSABiH. To je projekt koji je u završnoj fazi. „Tako smo ojačali profesionalne sposobnosti zaposlenika OSABiH. Sav napor koji ulažemo svjedoči o čvrstom uvjerenju rukovodstva OSABiH da je obuka i edukacija zaposlenih ključni element koji nas vodi k postizanju efektivnog i učinkovitog cilja u ispunjavanju naših zakonskih obveza i ispunjavanju one uloge koju od nas očekuju građani, a to je njihova sigurnost,“ rekao je g. Nović. „Ova konferencija je prilika da detaljno analiziramo kakve nam mogućnosti može dati akademska zajednica i u kojim segmentima, specijaliziranim ili nekim općim. U tom smislu možemo zatražiti i vašu pomoć. Naša orijentacija je, također, oslanjanje i na vlastite resurse, što znači na OSABiH.“

Tema: "Uloga nadzora nad sigurnosnim sektorom i modaliteti suradnje s akademskom zajednicom, te mogućnosti Fakulteta za sigurnost i zaštitu u razvijanju te suradnje", izlagač: prof. dr. Dragomir Jovičić

Prof. dr. Dragomir Jovičić konstatirao je da je sigurnost nedjeljiva. Obavještajno-sigurnosne službe trebaju raditi u interesu građana. Da bi ostvarile svoju zadaću, potrebno je da budu profesionalizirane. Veliki broj ljudi u ovim službama je na mjestima koja im ne pripadaju prema njihovim profesionalnim referencijama. Oni nemaju potrebna znanja iz ovih područja, nisu educirani, obrazovani i njihova stručna sprema nije adekvatna toj vrsti posla. Kada je u pitanju obavještajna služba, ona treba biti još izgrađenija i njeni kadrovi sofisticiraniji u odnosu na službe javne sigurnosti. S obzirom na to da obavještajno-sigurnosne službe u obavljanju svojih dužnosti zadiru u ljudska prava i temeljne slobode, a da ne bi došlo do zlouporabe njihovih ovlasti, neophodan je kontinuirani nadzor nad njihovim radom, rekao je g. Jovičić. Potom je govorio o Forumu za sigurnost građana, koji je formiran u Republici Srpskoj. Osnovani su u nekoliko općina kao neformalna i nestranačka multidisciplinarna tijela. Čine ih ravnopravni članovi - predstavnici policije, zdravstvenih organizacija, vatrogasnih postrojbi, centara za socijalni rad, civilne zaštite, nevladinih organizacija, vjerskih zajednica, gospodarskih organizacija i drugih subjekata. Predstavnici Foruma svojim radom mogu pridonijeti prevenciji određenih negativnih pojava u društvu, poboljšanju sigurnosti građana, ostvarivanju prava građana i dr. Nakon toga je prof. dr. Jovičić upoznao sudionike konferencije o radu i kadrovima Fakulteta za sigurnost i zaštitu. Naglasio je da ima mnogo prostora za suradnju s akademskom zajednicom. Ovi kontakti iznimno su korisni i ubuduće bi se trebali isključivo baviti ovom vrstom suradnje, a ne onom koja se određuje prvenstveno nazivom "demokratski nadzor nad obavještajno-sigurnosnim službama". U vezi s tim mogli bi pozvati i stručnjake iz OSABiH - Centra za obuku - koji se isključivo bave edukacijom i stručnjake iz akademske zajednice. To može biti tema nekog budućeg seminara.

Tema: Pravo na privatnost i ograničenja prava prikupljanja osobnih informacija građanima, izlagač: prof. dr. Zarije Seizović

Prof. dr. Zarije Seizović govorio je o prikupljanju informacija od sigurnosnih službi u svjetlu presude Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu. Naveo je primjer iznošenja informacija na BHRT-u i FTV-u o tonskom zapisu u vezi s kaznenim postupkom koji se vodi pred sudom. Naime, iz prezentiranih se informacija vidi da je osoba prisluškivana. Postavlja se pitanje - tko ju je prisluškivao, tko ima pravo prisluškivati i odakle cure takve informacije? Ako su to obavještajne službe, onda se postavlja pitanje njihove odgovornosti. Imajući u vidu temu konferencije – nadzor nad obavještajno-sigurnosnim agencijama – pitanje je krše li oni u obavljanju svojih poslova temeljna ljudska prava, npr. pravo na privatnost? „Mi to moramo i na ovoj konferenciji istaknuti. Znači, bez suglasnosti onoga o kome se informacije prikupljaju odnosno bez odluke suda, svako drugo prikupljanje informacija je nezakonito”, rekao je g. Seizović.

Člankom 8. Europske konvencije o zaštiti temeljnih ljudskih prava i sloboda utvrđeno je pravo na: privatni život, dom, obitelj, korespondenciju i dr. Stav Suda je da treba razdvojiti tri različite stvari. Prvo je prikupljanje informacija, drugo je zadržavanje ili skladištenje i treće korištenje informacija. Prikupljanje je informacija dopušteno ako postoji cilj, aka je to nužno, tj. ako se vodi kazneni postupak. Pojedincu mogu biti povrijeđena ljudska prava, a to se najčešće događa u kaznenom postupku kada se radi o korespondenciji zatvorenika. Onoga trenutka kada se priopći informacija, to više nije sfera privatnosti one osobe koja govori. To je slučaj i sa sadržajem pisma. Ako ga netko napiše, i taj sadržaj spada u njegovu privatnost, a ako netko pročita i obznani taj sadržaj, to više nije privatna sfera onoga tko je pisao pismo jer se on toga lišio kada ga je odaslao adresantu.

Do zlouporabe privatnosti i ugrožavanja privatnosti pojedinca po pitanju korespondencije najčešće može doći u kaznenom postupku. Država ima obvezu suzdržati se od ulaska u privatnu sferu pojedinca kao i obvezu spriječiti ilegalno prikupljanje informacija iz privatnog života pojedinaca, ali i prikupljanje informacija od njenih agencija protivno zakonu.

Tema: “Značaj demokratske političke kulture za djelotvornu civilnu kontrolu obavještajno-sigurnosnih struktura”, izlagač: dr. Goran Marković

Nedostatak demokratske političke kulture pridonosi nerazumijevanju važnosti problema demokratskog nadzora nad radom obavještajno-sigurnosnih službi. Upravo je itekako potrebna uloga akademske zajednice u razvoju i izgradnji demokratske i političke kulture. O deideologizaciji obavještajno-sigurnosnih službi može se govoriti samo u smislu da te službe nemaju i ne mogu imati, a ni svoj rad ne mogu zasnivati na nekoj službenoj ideologiji. Ni obavještajno-sigurnosne službe, budući da su dijelom državnoga aparata i da štite vrijednosti na kojima počiva društveni sustav, ne mogu a da svoj rad ne zasnivaju na određenim ideološkim vrijednostima. Ono što je veoma bitno za funkcioniranje obavještajno-sigurnosnih službi jest zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda, naročito u kontekstu djelovanja ovih službi, a pitanje je na koji su način formalno-pravno ljudska prava i slobode u

našem ustavnom sustavu zaštićena. Kada se govori o parlamentarnom nadzoru nad radom obavještajno-sigurnosnih službi, taj bi se nadzor mogao još bolje i demokratičnije operacionalizirati s jedne strane, i s druge strane postavlja se pitanje je li institucionalna kontrola kao oblik demokratskog nadzora obavještajno-sigurnosnih službi dobro postavljena i je li ona dostatna. Je li dostatna iz dva razloga. Prvo, stoga što institucionalna kontrola počiva na političkom sustavu predstavničke demokracije kakva je u nas, dakle gdje parlamentarni nadzor koji provodi Povjerenstvo rade parlamentarci. Parlamentarni nadzor je nužan, a može li on biti dovoljno dobar kao jedan oblik nadzora i može li on biti dovoljan? Treba li osim ove kontrole razmišljati i o nekim drugim oblicima kontrole demokratskog nadzora, prije svega civilnoga društva? “Mi još uvijek nemamo izgrađenu demokratsku političku kulturu. Akademska zajednica može odigrati značajnu ulogu u smislu promicanja onih vrijednosti na kojima počiva jedno demokratsko društvo, onih vrijednosti na kojima se temelji demokratska politička kultura. Potrebno je da sami građani promijene svoju društvenu svijest i da sami sebi daju za pravo kontrolirati državni aparat, između ostalog i obavještajno-sigurnosne službe”, rekao je dr. Marković.

Nakon uvodnih izlaganja otvorena je rasprava u kojoj su sudjelovali: Zarije Seizović, Adnan Duraković, Zoran Koprivica, Lada Sadiković, Mirsad Abazović, Nevzet Veladžić, i Mirko Okolić.

Predstavnici akademske zajednice zahvalili su se Povjerenstvu za organiziranje ove konferencije. U skladu s iznesenim prezentacijama i raspravama, istaknuto je da je akademska zajednica zainteresirana za rad obavještajno-sigurnosnih službi i za rad Zajedničkog povjerenstva. Ova je konferencija nastavak suradnje s akademskom zajednicom i Zajedničkim povjerenstvom. Izražena je spremnost predstavnika akademske zajednice da pomognu, svatko na svoj način, u radu sigurnosnih službi i Zajedničkog povjerenstva u smislu razmjene iskustava, davanja prijedloga i mišljenja s ciljem pronalaženja najboljih praksi parlamentarnog nadzora. Akademska zajednica ne može biti izolirana od događanja u Bosni i Hercegovini, a rad sigurnosnih službi treba biti podvrgnut i civilnom nadzoru.

Zaključna razmatranja

1. Akademska zajednica i obavještajno-sigurnosne službe dio su društva, svaka sa svojim osobenostima. Ova dva subjekta mogu učinkovito surađivati u unapređenju znanja i razumijevanja pitanja nacionalne sigurnosti.

2. Modaliteti suradnje akademske zajednice i obavještajno-sigurnosnih službi ogledaju se u tome što akademska zajednica obrazuje kadrove koji će raditi u obavještajno-sigurnosnim službama. Potrebni su permanentna i stalna edukacija i obrazovanje u institucijama sigurnosti i obavještajnoj službi, jer su to ključni elementi za postizanje efektivnog i učinkovitog rada. Ovo posebno vrijedi za obavještajne službe od kojih se traži da odgovorno i kompetentno ispunjavaju zakonske obveze, što od njih očekuju građani. Takvim radom službe jedino mogu biti jamstvo sigurnosti građana.

3. Akademska zajednica može pridonijeti izgradnji znanja i razvoju metodologija rada u pronalaženju odgovora na ključna sigurnosna, ekonomska, politička i tehnološka pitanja. Oni imaju stručnjake iz tih područja koje obavještajna zajednica nema, a nema ni kapaciteta

za njihovo školovanje. U tom su smislu neophodni kontakti s akademskom zajednicom s ciljem izrade studijskih programa, istraživanja, analiza stanja na ovim područjima te stručna pomoć i dr.

4. Nužno je razvijati sigurnosnu kulturu kao dio opće kulture u društvu. U vezi s tim, akademska zajednica kao evaluacijski subjekt itekako ima veliku ulogu. Treba imati vjeru u civilno društvo i medije u senzibiliziranju javnosti o radu obavještajnih službi, znati što je služba, što radi, kako radi i u čijem je interesu. U tom smislu potrebno je pružati pomoć obavještajnim službama u kooperativnom smislu, zajednica treba imati svijest o tome da je ta služba njihova i u njihovom interesu.

5. Potrebno je donijeti strategiju nacionalne sigurnosti. Godišnja platforma o obavještajno-sigurnosnoj politici, kao strateški planski akt OSABiH, treba biti donesena na vrijeme, jer na temelju nje OSABiH donosi svoje programe i planove za realizaciju svojih zadataka.

6. Obavještajno-sigurnosne službe moraju biti depolitizirane i deideologizirane. Depolitizacija i deideologizacija mora se provesti kako bi obavještajno-sigurnosne službe bile profesionalizirane i učinkovite u obavljanju svojih primarnih funkcija.

7. Imajući u vidu da obavještajno-sigurnosne službe rade tajno i da u njihovom radu dolazi do povrede ljudskih prava i temeljnih sloboda, potreban je kontinuiran parlamentarni nadzor nad njihovim radom. Moć države mjeri se prema moći u zaštiti ljudskih prava i sloboda, a u tome značajnu ulogu imaju i obavještajne službe.

Na kraju konferencije predsjedatelj Mirko Okolić, u ime Povjerenstva, zahvalio se svima na sudjelovanju i doprinosu njenom radu. Posebno se zahvalio dekanima fakulteta, sveučilišnim profesorima i predstavnicima drugih institucija koji su prihvatili prijedlog Povjerenstva da sudjeluju u radu te svojim prezentacijama i kvalitetnim raspravama doprinesu tome da ova konferencija uspije na zadovoljstvo svih sudionika.

Sastavni dio Izvješća je transkript konferencije.

Dostaviti:

- sudionicima konferencije

- a/a

**Predsjedatelj Povjerenstva
Mr. Mirko Okolić**